

CS

CS

CS

EVROPSKÁ KOMISE

V Bruselu dne 31.1.2011
KOM(2011) 18 v konečném znění

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

**Řešení problému předčasného ukončování školní docházky: významný příspěvek
k programu Evropa 2020**

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Řešení problému předčasného ukončování školní docházky: významný příspěvek k programu Evropa 2020

Předčasné ukončování školní docházky¹ je složitý fenomén a jeho snížení vyžaduje zásadní iniciativu na politické úrovni. Toto sdělení provádí rozbor dopadů předčasného ukončování školní docházky na jednotlivce, společnost a hospodářství, nastiňuje příčiny tohoto problému a podává přehled stávajících a budoucích opatření na úrovni EU zaměřených na jeho řešení. Doprovází jej návrh doporučení Rady a pracovní dokument útvarů Komise, které skýtají rámec pro komplexní politické přístupy, jež mohou členské státy využít pro zavádění účinných politických opatření v zájmu snížení míry předčasného ukončování školní docházky, jakož i podrobné příklady současných politických opatření.

1. PŘEDČASNÉ UKONČOVÁNÍ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY STOJÍ V CESTĚ INTELIGENTNÍMU, UDRŽITELNÉMU A INKLUZIVNÍMU RŮSTU

Na mladých lidech ve velké míře závisí budoucnost Evropy. Evropská unie chce prostřednictvím strategie Evropa 2020 více podporovat mladé lidi, aby mohli plně rozvíjet svůj talent, a to jak v zájmu vlastním, tak v zájmu společnosti a hospodářství. Jedním z hlavních cílů, které schválila Evropská rada, je snížit podíl osob, které předčasně ukončí školní docházku, na méně než 10 % a zajistit, aby přinejmenším 40 % osob mladší generace dosáhlo kvalifikace v rámci terciálního vzdělávání nebo jeho ekvivalentu². Zlepšením výsledků mladých lidí v rámci vzdělávání se naplňuje cíl „inteligentního růstu“, neboť se zvyšuje úroveň dovedností, i cíl „inkluzivního růstu“, neboť se řeší jeden z hlavních rizikových faktorů nezaměstnanosti a chudoby.

„**Mládež v pohybu**“³, jedna ze stěžejních iniciativ v rámci strategie Evropa 2020, zdůrazňuje potřebu zvýšit kvalitu a spravedlnost v rámci procesů vzdělávání a odborné přípravy, aby se mladým lidem dostalo více dovedností a mohli se zapojit do procesu celoživotního učení a získat zkušenost mobility v učení. Drastické snížení počtu mladých lidí, kteří předčasně ukončují školní docházku, představuje klíčovou investici nejen z hlediska každého jednotlivého mladého člověka, ale i z hlediska budoucího rozkvětu a posílení sociální soudržnosti EU obecně.

Snížení míry předčasného ukončování školní docházky je rovněž bránou k dosažení dalších cílů v rámci strategie Evropa 2020. Přímoou podporou zaměstnatelnosti mladých lidí se přispěje k začlenění těchto lidí na trhu práce, a tím i k dosažení hlavního cíle 75% zaměstnanosti u žen a mužů ve věku od 20 do 64 let. Současně se významně přispěje k prolomení bludného kruhu deprivace, který u tolika mladých lidí vede k sociálnímu

¹ Pojem „předčasné ukončování školní docházky“ zahrnuje všechny formy ukončení vzdělávání a odborné přípravy před dokončením vyššího sekundárního vzdělávání nebo ekvivalentních forem vzdělávání v rámci odborného vzdělávání a přípravy.

² KOM(2010) 2020.

³ KOM(2010) 477.

vyloučení. Jde proto o naprosto zásadní opatření při dosahování cíle zbavit alespoň 20 milionů lidí rizika chudoby⁴.

V roce 2009 ukončilo přes 6 milionů mladých lidí, tj. 14,4 % všech osob ve věku od 18 do 24 let, školní docházku a odbornou přípravu jen s nižším sekundárním vzděláním nebo nižší kvalifikací. Ještě větší znepokojení vyvolává skutečnost, že 17,4 % z nich dokončilo vzdělávání pouze na primárním stupni⁵. Předčasné ukončování školní docházky představuje promarnění příležitostí mladých lidí a plýtvání sociálním a ekonomickým potenciálem Evropské unie jakožto celku.

Na **individuální rovině** provázejí důsledky předčasného ukončení školní docházky jednotlivce po celý život a omezují jejich možnosti podílet se na sociálním, kulturním a ekonomickém životě společnosti. Zvyšují u nich riziko nezaměstnanosti, chudoby a sociálního vyloučení a ovlivňují jejich celoživotní výdělek, jejich prosperitu a zdraví, jakož i zdraví jejich dětí. Snižují také šanci na úspěch ve škole u jejich dětí.

Nezaměstnanost mladých se v současnosti pohybuje na úrovni 20 %⁶, a k tomu přímo přispívá i předčasné ukončování školní docházky. Zaměstnatelnost výrazně závisí na úrovni dosažené kvalifikace. V roce 2009 bylo v EU mezi nezaměstnanými nebo mimo trh práce 52 % osob, které předčasně ukončily školní docházku⁷. I v případě, že práci mají, vydělávají tyto osoby méně, ocitají se zpravidla v nejistějších pracovních poměrech a častěji bývají závislé na sociální podpoře. V menší míře se zapojují do procesu celoživotního učení a rekvalifikace. Jejich znevýhodnění v oblasti vzdělání pro ně může představovat narůstající handicap.

Na **hospodářské a společenské rovině v širším smyslu** má míra předčasného ukončování školní docházky vliv na rozvoj společnosti a její hospodářský růst. Osoby, které předčasně ukončí školní docházku, se méně podílejí na chodu demokratické společnosti a jsou méně aktivními občany⁸. Předpokladem inovací a růstu je kvalifikovaná pracovní síla, a to nejen ve vysoce technologických odvětvích, ale v rámci celého hospodářství. Stěžejní iniciativa strategie Evropa 2020 pod názvem „Program pro nové dovednosti a pracovní místa“ zdůrazňuje potřebu posilovat postavení lidí tím, že se budou celoživotně rozvíjet jejich schopnosti a zvyšovat jejich účast na trhu práce. **Sníží-li se průměrná míra předčasného ukončování školní docházky v Evropě o pouhý 1 procentní bod, získá tím evropské hospodářství každoročně přibližně půl milionu dalších kvalifikovaných potenciálních mladých zaměstnanců.**

Od roku 2000 průměrná míra předčasného ukončování školní docházky poklesla o 3,2 procentní body, tento dosažený pokrok ovšem nestačil k dosažení cíle 10% snížení do roku 2010, který původně Rada schválila. Kromě toho zakrývá průměrná hodnota velké rozdíly, které panují mezi jednotlivými členskými státy. Sedm členských států již 10% laťky dosáhlo, zatímco u tří přesahuje tato míra hodnotu 30 %. Při pohledu na relativní výsledky jednotlivých členských států ale existují důvody k optimismu. Všechny kromě tří snížily od roku 2000 míru předčasného ukončování školní docházky a některé z nich dokonce velmi výrazně.

⁴ Závěry Evropské rady, 25.-26. března 2010.

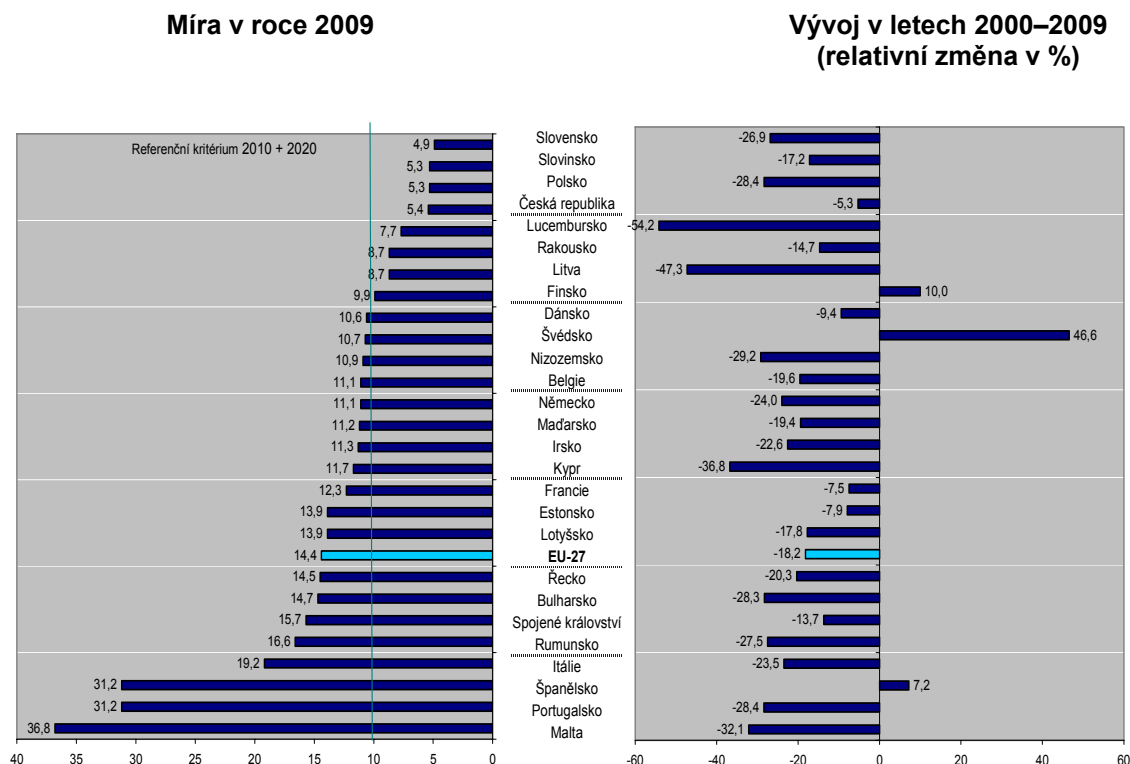
⁵ Eurostat (Evropský průzkum pracovních sil), 2010.

⁶ Eurostat, oficiální tiskové sdělení 162/2010, 29. říjen 2010.

⁷ Eurostat (Evropský průzkum pracovních sil), 2010.

⁸ NESSE (2009), s.31. Viz také Shell „Jugendstudie 2010“ (2010).

Obrázek 1: Procento obyvatelstva ve věku 18–24, které dosáhlo nanejvýš nižšího středního vzdělání a neprochází procesem vzdělávání ani odborné přípravy, (2009) a vývoj v letech 2000–2009⁹

2. PŘEDČASNÉ UKONČOVÁNÍ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY JE ZPŮSOBENO SMĚSÍ INDIVIDUÁLNÍCH, VZDĚLÁVACÍCH A SOCIOEKONOMICKÝCH FAKTORŮ

Důvody, proč mladí lidé předčasně ukončují školní docházku a odbornou přípravu, jsou vysoce individuální. Je však možné poukázat na některé opakující se trendy. Předčasné ukončování školní docházky je u žáků výrazně spjato se sociálním znevýhodněním a se zázemím, které se vyznačuje nízkým dosaženým vzděláním. Děti rodičů s nízkým dosaženým vzděláním a ze sociálně znevýhodněných poměrů s větší pravděpodobností než ostatní mladí lidé ukončí školní docházku a odbornou přípravu před dokončení úrovně vyššího sekundárního vzdělávání.

Některé společenské skupiny jsou obzvláště dotčeny problémem předčasného ukončování školní docházky. Týká se to zejména lidí z chudších socioekonomických poměrů a znevýhodněných skupin, jako jsou mladí lidé z veřejných pečovatelských institucí a osoby s fyzickým či duševním postižením nebo se zvláštními vzdělávacími potřebami¹⁰. Vzhledem k tomu, že mladí lidé z rodin migrantů pocházejí často z nižších socioekonomických skupin, je u nich míra předčasného ukončování školní docházky dvakrát vyšší než u mladých lidí pocházející z dané země (26,4 % oproti 13,1 % v roce 2009). Tato míra je ještě vyšší

⁹ Eurostat (Evropský průzkum pracovních sil) 2010.

¹⁰ „Aktivní začleňování mladých lidí s postižením či zdravotními problémy. Podkladové materiály“, Evropská nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek, 2010.

u romského obyvatelstva, které zpravidla patří k těm nejvyloučenějším členům společnosti¹¹. Členové takových skupin většinou trpí slabší podporou ze strany svých rodin, jsou vystaveni diskriminaci v rámci vzdělávacího systému a mají omezenější přístup k možnostem neformálního a informálního učení nad rámec povinné školní docházky.

Předčasné ukončování školní docházky je ovlivněno faktory v oblasti vzdělávání, individuálními okolnostmi a socioekonomickými podmínkami. Nejedná se o jednorázovou událost, ale spíše o proces, který často začíná již v rámci primárního vzdělávání prvními zkušenostmi školního neúspěchu a narůstajícím odcizováním se škole. Obzvláště obtížné bývají pro žáky z rizikových skupin přechody mezi školami a mezi různými stupni vzdělávání. Nesoulad mezi náplní osnov vzdělávání a odborné přípravy a potřebami trhu práce může zvýšit riziko neúspěchu při vzdělávání, neboť žákům v rámci jejich zvoleného studia chybí konkrétní perspektiva. Systémy vzdělávání a odborné přípravy jim často neposkytují dostatečně cílenou podporu, aby překonali emocionální, sociální a vzdělávací obtíže a v procesu vzdělávání a odborné přípravy setrvali. Pro školy zůstává i nadále úkolem zohledňovat různé styly učení jednotlivých žáků a poskytovat podporu učitelům při řešení proměnlivých potřeb skupin studentů s různými schopnostmi. Na míru upravená a flexibilní nabídka výuky je nanejvýš důležitá zejména pro ty, kdo upřednostňují metodu „učení praxí“ a čerpají motivaci z aktivních forem učení.

V rámci problému předčasného ukončování školní docházky hraje důležitou roli i otázka pohlaví, která zasluhuje více pozornosti. V EU je mezi těmi, kdo předčasně ukončí školní docházku, 16,3 % chlapců a 12,5 % dívek¹². V průběhu povinné školní docházky mívají zpravidla chlapci více problémů než dívky přizpůsobit se školnímu prostředí a obecně dosahují horších výsledků. Jsou nadměrně zastoupeni mezi žáky se zdravotním postižením (61 %) a je větší pravděpodobnost, že se u nich projeví emocionální problémy či problémy s chováním nebo specifické problémy s učením (65 %) ¹³.

Úkoly, před nimiž stojí členské státy, pokud jde o problém předčasného ukončování školní docházky, jsou různé. V některých z nich je předčasné ukončování školní docházky převážně problémem venkova s vysokým výskytem v odlehlých oblastech a lze jej připsat nedostatečnému přístupu ke vzdělávání. V jiných členských státech tento problém převážně postihuje znevýhodněné oblasti ve velkých městech. Některé regionální a sezónní trhy práce (např. turismus, stavebnictví) mohou odvádět mladé lidi ze škol na nekvalifikovaná pracovní místa s špatnými vyhlídkami. Dostupnost takových pracovních míst a perspektiva brzkého výdělků za účelem zlepšení ekonomické situace rodiny nebo posílení vlastní nezávislosti je pro mnoho mladých lidí motivací k tomu, aby předčasně ukončili školní docházku či odbornou přípravu. Některé země vykazují velkou míru případů předčasného ukončování školní docházky v určitých oblastech odborné přípravy, zatímco v jiných státech je míra předčasného ukončování školní docházky nižší kupříkladu v učňovském školství¹⁴.

Všechny tyto podmínky je třeba při podpoře žáků, jimž hrozí nedokončení školní docházky, zohlednit. Jen minimum členských států ovšem uplatňuje důslednou a komplexní strategii,

¹¹ Eurostat (Evropský průzkum pracovních sil) 2010.

¹² Eurostat (Evropský průzkum pracovních sil) 2010.

¹³ Údaje za rok 2008. SEK (2009) 1616, s. 96.

¹⁴ GHK (2005), „Study on Early School Leavers, Final Report“ (Studie o osobách, které předčasně ukončují školní docházku - konečná zpráva), s. 77, Sally Kendal, Kay Kinder (2005), „Reclaiming those disengaged from education and learning – a European Perspective“ (Získat zpět ty, kdo byli odrazeni od vzdělávání a odborné přípravy – evropská perspektiva), s.15

aby míru předčasného ukončování školní docházky snížilo. Řada iniciativ zaměřených proti předčasnému ukončování školní docházky je nedostatečně propojena s dalšími politickými opatřeními zaměřenými na mladé lidi. Často také chybí spolehlivá analýza specifických problémů v rámci daného regionu či cílové skupiny.

3. PŘÍPADŮM PŘEDČASNÉHO UKONČOVÁNÍ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY LZE PŘEDEJÍT PROSTŘEDNICTVÍM SYSTEMATICKÝCH POLITICKÝCH OPATŘENÍ ZALOŽENÝCH NA POZNATCÍCH ZÍSKANÝCH V TÉTO OBLASTI

Strategie pro boj s problémem předčasného ukončování školní docházky musejí vycházet z analýzy celostátních, regionálních a lokálních specifík tohoto jevu. Údaje by měly umožnit analýzu hlavních důvodů pro předčasné ukončení školní docházky v případě různých skupin žáků, regionů, lokalit nebo škol, které jsou problémem předčasného ukončování školní docházky obzvláště postiženy. Výrazné rozdíly v míře předčasného ukončování školní docházky mohou poukázat na strukturální problémy v některých geografických oblastech či v některých systémech vzdělávání.

Návrhy politických opatření musí vycházet z přesných informací, aby bylo možné uplatnit co nejcílejší řešení. Pomocí systému pro monitorování vývoje v problematice předčasného ukončování školní docházky a s použitím údajů, jako jsou individuální důvody pro předčasné ukončení školní docházky či odborné přípravy, lze tato opatření neustále přizpůsobovat¹⁵.

Individuální studentská čísla

V roce 1997 zavedlo Spojené království „individuální studentské číslo“, které nabízí bohatý zdroj pro analýzu a pomáhá účinněji zaměřit politiky v oblasti školství, a to i v jiných oblastech, než je předčasné ukončování školní docházky. „Individuální vzdělávací čísla“, sbírky údajů na základě údajů o individuálních studentech či národní studentské rejstříky, zavedly i další země (např. Nizozemsko, Německo a Itálie). V případě Nizozemska se zavedení „individuálního vzdělávacího čísla“ společně s monitorováním případů předčasného ukončování školní docházky online považuje za hlavní faktory úspěchu dosaženého při snižování míry předčasného ukončování školní docházky.

Komplexní politická opatření zaměřená proti předčasnému ukončování školní docházky by se měla soustředit na **prevenci, intervenci a kompenzaci**.

Při **prevenci** jde o to zabránit vzniku podmínek, jež mohou vést k předčasnému ukončování školní docházky: Jedním z nejučinnějších prostředků, jak poskytnout dětem dobrý začátek ve vzdělávání a posílit jejich vytrvalost ve studiu, je zapojit je ve zvýšené míře do procesů kvalitního vzdělávání a péče již v raném dětství. Přístup ke kvalitnímu vzdělávání a službám péče o děti v raném dětství je ovšem zapotřebí zlepšit. Další preventivní opatření se zaměřují na otázky, jako je systematická jazyková podpora pro děti z rodin migrantů, aktivní politika pro odstranění segregace, aby se zlepšila sociální, etnická a kulturní rozmanitost ve školách, umožnilo se lepší vzájemné učení a podpořila se integrace, nebo cílená podpora znevýhodněných škol. Další potenciální překážky v cestě úspěšnému studiu lze odstranit

¹⁵ Všechny příklady politických opatření jsou převzaty z pracovního dokumentu útvarů Komise „Předčasné ukončování školní docházky“ (SEK(2011) 96). Dokument obsahuje další informace o příkladech politických opatření, jakož i podrobnější informace o předčasném ukončování školní docházky, jeho příčinách a úspěšných strategiích omezování tohoto problému.

zvýšením prostupnosti vzdělávacích systémů a zlepšením kvality a statusu systémů odborné přípravy.

Politiky pro odstranění segregace mají za cíl změnit sociální složení „znevýhodněných“ škol a zlepšit úroveň vzdělání dětí ze sociálně znevýhodněných prostředí s nízkým vzděláním. Aktivní programy pro odstraňování segregace v Maďarsku a Bulharsku zlepšily na regionální rovině úroveň vzdělání romských žáků tím, že podporují školy, které tyto žáky integrují, a současně pomáhají rozvíjet kvalitu školního vzdělávání, např. prostřednictvím mimoškolních aktivit a cílené akademické podpory.

Opatření pozitivní diskriminace, jako jsou zóny vzdělávacích priorit (Kypr) a programy, které poskytují cílenou podporu školám ve znevýhodněných oblastech (Francie, Španělsko) tím, že zlepšují jejich nabídku v oblasti vzdělávání, nabízejí další podporu žákům a vytvářejí inovativní výuková prostředí přizpůsobená jejich specifickým potřebám. Opatření pozitivní diskriminace bývají často spojena s aktivním vytvářením sítí kontaktů a výraznou spoluprací zapojených škol.

Flexibilní formy vzdělávání, které spojují všeobecné vzdělávání, odbornou přípravu a první praktickou pracovní zkušenost, jsou zaměřeny na studenty, kteří mohou být odrazováni svými slabými školními výsledky a chtějí začít co nejdříve pracovat. Současně jim tyto formy umožňují pokračovat ve všeobecném vzdělávání. Několik členských států (např. Lucembursko, Itálie a Dánsko) tento přístup již využilo k tomu, aby pomohlo nezapojeným žákům získat doklad o ukončení povinné školní docházky a současně i cennou a motivující pracovní zkušenost.

Intervence řeší objevující se obtíže v rané fázi a snaží se zabránit tomu, aby vedly k předčasnému ukončování školní docházky. Intervenční zásahy mohou být zaměřeny na celou školu či instituci odborné přípravy nebo mohou řešit problémy jednotlivých žáků, u nichž hrozí ukončení vzdělávání nebo odborné přípravy. Opatření týkající se celých škol mají za cíl zlepšit školní klima a vytvořit motivující výukové prostředí. Účinnou formou pomoci ohroženým žákům mohou být systémy včasného varování a lepší spolupráce s rodiči. Vysoce účinným prostředkem poskytnutí relevantní podpory bývá i vytváření sítí kontaktů s aktéry mimo školu a přístup k sítím místní podpory. Opatření zaměřená na studenty zahrnují pedagogické vedení a doučování žáků, individuální výukové přístupy, zlepšené vedení a finanční podporu, jako např. příspěvky na vzdělávání. Do poskytování profesního poradenství pro mladé lidi by měly být více zapojeny instituce trhu práce.

Školy jako „vzdělávací společenství“ se shodují na společné vizi, základních hodnotách a cílech rozvoje škol. To zvyšuje angažovanost žáků, učitelů, rodičů a dalších zúčastněných stran a posiluje kvalitu a rozvoj škol. „Vzdělávací společenství“ podněcují učitele i žáky k tomu, aby usilovali o zlepšení a převzali odpovědnost za vlastní procesy učení a vzdělávání. Vytvářejí se tím příznivé podmínky pro snížení míry předčasného ukončování školní docházky a pro pomoc žákům, jimž předčasné ukončení školní docházky hrozí.

Vytváření sítí kontaktů s aktéry mimo školu umožňuje školám žáky lépe podporovat a řešit celou řadu problémů, s nimiž se děti potýkají, jako např. užívání drog a alkoholu, nedostatek spánku, tělesné zneužívání a traumata. Programy, jako je program pro dokončování školní docházky v Irsku, výrazně podporují rozvoj mezikomunitárních a meziodvětvových přístupů. Školy jsou propojené s agenturami pro mládež, sociálními službami, agenturami pro místní rozvoj, protidrogovými jednotkami, atd.

V některých zemích, např. v Nizozemsku, se osvědčilo výraznější **zapojení regionů** do rozvoje opatření proti předčasnému ukončování školní docházky prostřednictvím finanční podpory a poskytování pobídek. Obce, školy a instituce péče o děti se mohou samy rozhodnout, která opatření uplatní. Školy se mohou také prostřednictvím místních orgánů obrátit na služby péče o děti či policejní a soudní orgány.

Otevřené školy, jako např. tzv. „scuole aperte“ v Neapoli (Itálie), usilují o to řešit odchod žáků ze škol tím, že realizují širokou škálu projektů ve spolupráci s místní občanskou společností. Činnosti se organizují mimo školní rozvrh a jsou přístupné pro všechny děti, včetně těch, které již systém řádného vzdělávání opustily. Nabízejí tak způsob, jak tyto děti znovu zapojit, a zaměřují se také na děti, kterým předčasné ukončení školní docházky hrozí.

Kompenzační opatření skýtají příležitosti ke vzdělávání a odborné přípravě těm, kteří již školní docházku předčasně ukončili. Mohou mít podobu finančních nebo jiných typů podpory. Jde o to podpořit mladé lidi, aby se znovu zapojili do systému řádného vzdělávání, nebo jim nabídnout tzv. „druhou šanci“. Osvědčené postupy v případě institucí nabízejících druhou šanci se proto značně liší od postupů v tradičních školách, neboť řeší obtíže, s nimiž se žáci v rámci tradičních škol potýkají. Z důkazů nicméně vyplývá, že prevence předčasného ukončování školní docházky vykazuje lepší výsledky než kompenzace negativních dopadů tohoto ukončení. Zážitek neúspěchu, nedostatek sebevědomí v oblasti učení a zvýšené sociální, emocionální a vzdělávací problémy, které se s předčasným ukončením školní docházky pojí, to vše u mladých lidí snižuje pravděpodobnost získání kvalifikace či úspěšného dokončení vzdělávání¹⁶.

Návrat do systému řádného vzdělávání často vyžaduje přechodné období, které oddělí předchozí neúspěšnou školní zkušenost a úspěšnější nový začátek. Programy trvají od minimálně tří měsíců do jednoho roku, v závislosti na očekávání a motivaci účastníků. Vzhledem ke složitým mnohostranným problémům, jimž cílová skupina čelí, je zapotřebí alternativních pedagogických a poradenských metod, aby se příslušní žáci znovu integrovali do procesu vzdělávání a odborné přípravy. Jedním faktorem úspěchu je zajištění individualizovaného, motivujícího učebního prostředí a flexibilního přístupu, který odpovídá specifickým potřebám jednotlivých mladých osob. Programy, jako je „projekt vzdělávání pro mladé dospělé“ ve Slovinsku, přechodné třídy ve Francii nebo poradenská centra SAS v Belgii dávají příležitost ohroženým mladým lidem k tomu, aby postupně znovu nabyli sebedůvěry, doplnili si zameškané vzdělání a opět se zapojili do systému řádného vzdělávání.

Projekty a iniciativy s cílem snížit míru předčasného ukončování školní docházky příliš často existují paralelně vedle sebe a bez jakýchkoli vazeb na další iniciativy¹⁷. Navzdory ohlašovaným úspěchům zůstává jejich dopad často pouze na místní či regionální úrovni. Vzhledem k naléhavosti řešení problému předčasného ukončování školní docházky je hlavním požadavkem přejít od provádění individuálních opatření k zavedení skutečně komplexního politického řešení tohoto problému. Jednotlivé aspekty takového politického řešení musí být přizpůsobeny konkrétní situaci v rámci členských států.

Zkušenosti členských států, komparativní údaje a analytický výzkum naznačují, že ke klíčovým faktorům úspěšných politických řešení patří spolupráce mezi odvětvími a komplexní ucelený přístup. Předčasné ukončování školní docházky není jen problémem

¹⁶ NESSE (2009), s.45.

¹⁷ Frank Braun: Einleitung, in "Schulabbrüche und Ausbildungslosigkeit", Mnichov 2007.

školství a jeho příčiny je třeba řešit v rámci celé řady politik zaměřených na sociální otázky, problematiku mladých, rodinu, místní komunitu, zaměstnanost a vzdělávání. Důležitou úlohu při snižování míry předčasného ukončování školní docházky mohou sehrát i rozšířené vzdělávací koncepce, jako je kulturní vzdělávání, spolupráce s podniky či jinými mimoškolními aktéry a sportovní aktivity. To vše totiž podporuje rozvoj kreativity, nových způsobů myšlení, mezikulturní dialog a sociální soudržnost.

4. SPOLUPRÁCE NA ÚROVNI EU POSKYTUJE PŘIDANOU HODNOTU PŘI ŘEŠENÍ PROBLÉMU PŘEDČASNÉHO UKONČOVÁNÍ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY

Členské státy se v rámci strategie Evropa 2020 na nejvyšší politické úrovni dohodly stanovit **národní cíle** pro snižování míry předčasného ukončování školní docházky, a zohlednit přitom svou příslušnou výchozí pozici a specifický národní kontext. Problém předčasného ukončování školní docházky budou řešit v rámci svých národních programů reforem, v nichž popíší strategie a opatření, které uplatní, aby dosáhly svých národních cílů. Stanovení národních cílů týkajících se snižování míry předčasného ukončování školní docházky podpoří politický rozvoj v této oblasti a zvýší tlak na zavedení účinných a efektivních politik. Podávání zpráv o plnění národních cílů v rámci strategie Evropa 2020 prostřednictvím průzkumu ročního růstu zvýší důraz na monitorování efektivnosti politických opatření, jejich úspěchů i nedostatků.

Existující strategický rámec pro spolupráci v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, **Vzdělávání a odborná příprava 2020**, jeho nástroje a režimy podávání zpráv budou napomáhat provádění účinných a efektivních politik zaměřených na boj proti předčasnému ukončování školní docházky. Poskytne platformu pro zviditelnění pokroků dosažených v jednotlivých členských státech a současně budou zpřístupněny spolehlivé a srovnatelné statistiky Eurostatu.

Na podporu toho, aby mohly členské státy lépe rozvíjet účinné a efektivní vnitrostátní politiky proti předčasnému ukončování školní docházky, bude zavedeno několik opatření a nástrojů, které umožní ucelený komplexní přístup k této mnohostranné problematice:

- Navrhované **doporučení Rady o politických opatřeních pro snížení míry předčasného ukončování školní docházky** s doprovodným dokumentem útvarů Komise má členským státům pomoci inovovat a rozvinout strategie s vysokým dopadem a dobrým poměrem nákladů a přínosů. Navrhuje se, aby v rámci tohoto doporučení byl stanoven společný evropský rámec pro účinná a efektivní politická opatření proti předčasnému ukončování školní docházky a aby členské státy v souladu se svými vnitrostátními cíli přijaly ucelené a komplexní vnitrostátní strategie pro řešení tohoto problému, a to nejpozději do roku 2012.
- Očekávané **sdělení Komise o vzdělávání a péči v raném dětství**, které má být přijato v roce 2011, upozorní na to, že systémy pro vzdělávání a péči v raném dětství mohou vytvořit základ pro celoživotní učení. Jde o nejúčinnější způsob jak odstranit znevýhodnění v oblasti vzdělávání a efektivně předejít velké části případů předčasného ukončení školní docházky. Sdělení vymezí klíčové faktory pro zvýšení kvality a přístupu v oblasti vzdělávání a péče v raném věku.
- Komise v roce 2011 představí **sdělení o nové evropské agendě pro integraci** na podporu integračních politik členských států. V zájmu podpory úrovně vzdělávání studentů z rodin

migrantů by měla být zohledněna potřeba řešit předčasné ukončování školní docházky i v tomto kontextu.

- Potenciál k tomu být důležitým nástrojem prevence předčasného ukončování školní docházky má i **odborné vzdělávání a příprava**. Na základě sdělení Komise „Nový impuls pro evropskou spolupráci v oblasti odborného vzdělávání na podporu strategie Evropa 2020“¹⁸ ministři školství schválili ambiciózní program modernizace odborného vzdělávání a přípravy, včetně specifických opatření pro snížení míry předčasného ukončování odborného vzdělávání a přípravy.
- Komise na počátku roku 2011 navrhne **referenční kritérium k měření zaměstnatelnosti mladých lidí**. Zvýšení jejich zaměstnatelnosti je klíčové pro zlepšení jejich vyhlídek na zaměstnání a pro jejich budoucí kariéru, a tím i pro jejich plné zapojení do procesu vzdělávání a odborné přípravy. Referenční kritérium poskytne lepší příležitost pro monitorování situace a podporu výměny osvědčených postupů a zkušeností mezi jednotlivými členskými státy.
- V zájmu toho, aby se účinněji sledoval vývoj a aby se uspíšil proces vzájemného sdílení poznatků, podpoří Komise a Radu při monitorování vývoje v členských státech a na evropské úrovni **evropská skupina tvůrců rozhodnutí** zastupující různé členské státy, která zároveň přispěje k provádění doporučení Rady. Napomůže lepšímu stanovení účinných politik a postupů k řešení společných úkolů napříč jednotlivými členskými státy, výměně zkušeností a jasnější formulaci cílených politických doporučení.
- Kromě toho budou nadále probíhat **veřejné diskuse na vysoké a ministerské úrovni**, jakož i významné události, jako jsou konference Komise a předsednictví. Ty budou důležitým příspěvkem k probíhajícím diskusím a zlepší přijímání účinných nových politických přístupů a opatření. Upozorní na osvědčené postupy v členských státech a posílí porozumění rozdílům ve výsledcích jednotlivých členských států na pozadí cílů, čímž členské státy podpoří v jejich úsilí.
- Výrazněji se využije **program celoživotního učení a programy v oblasti výzkumu a inovací** na podporu experimentálních a inovativních přístupů s cílem snížit míru předčasného ukončování školní docházky. To umožní sdílení zkušeností a osvědčených postupů na úrovni institucí pro vzdělávání nebo odbornou přípravu a podpoří rozvoj efektivních a účinných podpůrných opatření pro žáky, kterým hrozí předčasné ukončení školní docházky. K prioritám v oblasti financování pro rok 2011 náleží oblast snižování míry předčasného ukončování školní docházky, zlepšování výuky studentů z rodin migrantů a podpora rovnosti mezi ženami a muži a inkluzivních přístupů k učení.
- Velmi důležitými zdroji pro financování vnitrostátních a regionálních opatření pro snižování míry předčasného ukončování školní docházky jsou **evropské strukturální fondy**, zejména Evropský sociální fond a Evropský fond pro regionální rozvoj. Společný evropský politický rámec, který je předmětem sdělení Rady, investice v rámci evropských strukturálních fondů zviditelní a zpřísní a posílí tak v boji proti předčasnému ukončování školní docházky jejich nákladovou efektivnost.

¹⁸

KOM(2010) 296.